

## ცოდნის მენეჯმენტი

სუზანა დობორჯგინიძე  
ეკონომიკის დოქტორი

კაცობრიობის განვითარების ისტორია გვიჩვენებს, რომ ნებისმიერი საზოგადოების განვითარების საფუძველს წარმოადგენს ცოდნა, ცოდნის შექმნა, გავრცელება და გამოყენება. უკანასკნელ XX და XXI საუკუნეში, მსოფლიოს ქვეყნების გაძლიერებული ინტეგრაციისა და გლობალიზაციის პირობებში, რომლის დროსაც მოხდა და ხდება ღრმა ფუნდამენტალური ცვლილებები, რასაც თან სდევს ქვეყნებს შორის მძაფრი კონკურენტული ბრძოლა, განსაკუთრებულად აქტუალური ხდება ცოდნის შექმნა, მისი გაძლიერება, გავრცელება და გამოყენება. თანამედროვე მსოფლიოში ადამიანს არ ძალუძს მოიცვას მთელი ცოდნა, ეს ფაქტიურად შეუძლებელიცაა. ყოველდღიურად იმდენი ცვლილებები და გარდაქმნები ხდება, რომ ამ ყოველივეს ასახვა ადამიანის გონებაში წარმოუდგენელია. უნივერსალურად განათლებული ადამიანები კი აღარ არსებობენ. თანამედროვე საკომუნიკაციო საშუალება ინტერნეტი გზას გვიკვალავს თანამედროვე კაცობრიობის ცოდნისაკენ. შეიცვალა და ყოვლისმომცველი ხასიათი მიიღო ინფორმაციის და ცოდნის დამუშავების შესაძლებლობებმა: მათი მოპოვება, გაგზავნა, გაცვლა ისეთი მოცულობით ხორციელდება, რომელიც წარმოუდგენელიც კი იყო კაცობრიობის განვითარების წინა ეპოქებისათვის. წარმოიშვა ბევრი ისეთი პროგრამული და აპარატული შესაძლებლობები, რომელთა მეშვეობითაც გადამუშავდება ინფორმაცია და გენერირდება ახალი ინფორმაცია, მათ რეალური ცოდნის ფორმა შეიძინეს. ადამიანებმა უნდა შესძლონ არსებული უზარმაზარი ინფორმაციიდან მათთვის სასარგებლო ინფორმაციის ამოღება, გაანალიზება და მისი დამუშავება, გამოყენება საკუთარი მიზნებისთვის ანუ ცოდნის ეფექტურად გამოყენება. სწორედ ამაზეა აგებული თანამედროვე საგანმანათლებლო სისტემა. ფასდება არა ის, თუ რამდენად ბევრი ინფორმაციის მფლობელია ესა

თუ ის ადამიანი, არამედ ის, თუ როგორ მოახდენს ის საკუთარი ცოდნის გამოყენებას, მართვას, რამდენად არის იგი ახალი იდეებისა და მიმდინარეობების, ახალი ცოდნის გენერირების აქტიური მონაწილე.

ცოდნა თავისებური ობიექტი და უმნიშვნელოვანესი რესურსია, რომელიც საკმაოდ ფასეულია ორგანიზაციისათვის. მაგალითად, ფირმის ინტელექტუალური პოტენციალის ყიდვა და გაყიდვა შეუძლებელია, გაყიდვა შესაძლებელია მხოლოდ ცალკეული პატენტების, ტექნოლოგიური ინსტრუქციების, მაგრამ მთელი ცოდნის კომპლექსის გაყიდვა, რომელიც განაწილებულია პერსონალსა და საინფორმაციო ბაზებს შორის, შეუძლებელია. ცოდნა გადის ტრანსფორმაციის ეტაპებს, ესენია: შექმნა, შენახვა, გადაცემა, გამოყენება. შექმნა – ეს არის ძებნა, განზოგადება, ფიქსაცია, განვითარება, გააზრება, ცოდნის ახალ ფორმაში წარმოდგენა. შენახვა – გარდაქმნა, კოდირება, დაგროვება და წარმოდგენა ცოდნისა ინფორმაციის მატარებელზე, შეტანა საინფორმაციო ბაზაში. ცოდნის გადაცემა ეს არის პროცესი ცოდნის გადაცემისა ინფორმაციულ ბაზებს, ტექნიკურ საშუალებებსა და ადამიანებს შორის. ცოდნის რესურსები სპეციფიკურია დარგობრივი სფეროებიდან გამომდინარე, მაგრამ როგორც წესი, ისინი მოიცავენ მონაცემთა ბაზებს პროდუქციაზე, კონკურენტებზე, ტექნოლოგიებზე და პარტნიორებზე, მეცნიერულ-ტექნიკურ სიახლეებზე, ტიპიურ სამართველო და ინჟინერულ სიტუაციებზე.

ცოდნის მართვა ეს ცალკე აღებული პროგრამული პროდუქტი კი არ არის მონაცემთა ბაზისთვის განკუთვნილი, არამედ სტრატეგიაა სახელმწიფოს, რეგიონების და საწარმოების მართვისა, რომელიც ორიენტირებულია განვითარებაზე და ინტელექტუალური პოტენციალის მაქსიმალურად ეფექტურ გამოყენებაზე. ცოდნის მართვა ეს არის ორგანიზაცია სამმართველო მოქმედებების, ინტელექტუალური, საინფორმაციო და პროგრამული რესურსების მთელი ერთობლიობის ბაზაზე. ცოდნის მენეჯმენტის მიზანია შენახვა, კვლავწარმოქმნა, განვითარება, ცოდნის გამოყენების ორგანიზაცია. ორგანიზაციული ღონისძიებებიდან, რომლებიც ორგანიზაციის ცოდნის მართვის სისტემის პრიორიტეტს წარმოადგენს,

გამოიყოფა: 1. პერსონალის ყურადღების აქტივიზაცია ობიექტისაკენ “ცოდნა”. 2. სპეციფიკური პროგრამული საშუალებების შექმნა. 3. ორგანიზაციების არქივების ცოდნის ინვენტარიზაცია. 4. ცოდნის უნიკალური მატარებლების – ექსპერტების ბანკის შექმნა. 5. ელექტრონული ქსელების შექმნა ორგანიზაციაში. 6. კავშირის უზრუნველყოფა საერთაშორისო ქსელებითა და ცოდნის ბაზებით. 7. პერსონალის სწავლების სისტემის ორგანიზაცია ცოდნის ურთიერთგაცვლის, განვითარების და შენახვის მიზნით. 8. მიმდინარე პროცესების დროს, ინტეგრირებული სამუშაოების სისტემის ორგანიზაცია, როგორც სწავლების ინსტრუმენტი, ცოდნის გაცვლისა და გაღრმავებისთვის.

ცოდნის მენეჯმენტი ერთ-ერთ აქტუალურ თემას წარმოადგენს დღეს როგორც სამრეწველო, ასევე საინფორმაციო-კვლევით სამყაროში. ჩვენს ყოველდღიურ ცხოვრებაში, გვინევს უზარმაზარ მონაცემებსა და ინფორმაციასთან შეჭიდება. მონაცემები და ინფორმაცია არ არის ცოდნა, სანამ ჩვენ არ მივხვდებით თუ როგორ გადავაქციოთ ისინი ღირებულად. სწორედ ამაში გვეხმარება ცოდნის მენეჯმენტი. სამნუხაროდ, არ არსებობს ცოდნის მენეჯმენტის უნივერსალური განმარტება. ზოგადად ირჩევენ შემდეგ განსაზღვრებას, მისი სიმარტივისა და ფართო კონტექსტის გამო: ცოდნის მენეჯმენტი (KM) მოიცავს მულტიდისციპლინარულ მიდგომებს ცოდნის ეფექტურად გამოყენების გზით ორგანიზაციაში შედეგების მაქსიმალიზაციისთვის. აქცენტს აკეთებს ისეთ პროცესებზე, როგორიცაა, ცოდნის შეძენა, შექმნა და გაზიარება, ასევე კულტურულ და ტექნიკურ საფუძვლებზე. ცოდნის მენეჯმენტი მდგომარეობს მუდმივ სწავლებაზე დამყარებული კულტურის შექმნასა და მხარდაჭერაში, რომლის დროსაც ორგანიზაციის მუშაკები სისტემურად ამდიდრებენ თავის ცოდნას და მას უზიარებენ კოლეგებს უფრო მაღალი წარმადობის მისაღწევად.

„ცოდნის მენეჯმენტის“ გამოჩენის სამი მიზეზი შიძლება გამოვყოთ:

➤ სოციალური მიზეზი.

მატერიალური წარმოების კომპანიაში დამოკიდებულებით მეორეხარისხოვანი ხდება არამატერიალური (ინფორმაცია და ცოდნა),

ჩნდება ახალი როლი კომპანიაში, მცოდნე თანამშრომელი. თანამშრომლის დახასიათება: 1. სრულად ფლობს წარმოების საშუალებებს: ინტელექტს, მეხსიერებას, გამოცდილებას და არის ინიციატივიანი; 2. მისი ცოდნა სპეციფიურია და შეიძლება მოერგოს მკაცრად განსაზღვრულ ბიზნეს პროცესსაც.

➤ ეკონომიკური მიზეზი.

საინფორმაციო ტექნოლოგიებში ჩადებული ინვესტიციების შეფასებისას აღმოჩნდა, რომ საქმე გვქონდა კომპიუტერულ პარადოქსთან. თურმე შეუძლებელია დაადგინო IT ტექნოლოგიებში ჩადებული თანხების ეკონომიკური ეფექტი. ჩატარდა სხვადასხვა IT კომპანიების კვლევა და აღმოჩნდა, რომ თუ ავიღებთ რომელიმე კომპანიის თვითღირებულების 100%-ს აქედან, 95% არამატერიალური აქტივები იქნება, ეს არის თანამშრომლების ცოდნა. ამიტომ, გამოსავალი ამ პარადოქსის ისაა, რომ IT-ს ეკონომიკური შეფასება განხორციელდეს აგებულ ცოდნაზე, როგორც ეკონომიკურ ფაქტორზე, შესაბამისად, IT თავად არ არის მომგებიანი, მოგება გენერირდება ცოდნის მეშვეობით ჩატარებული ოპერაციებით.

➤ ტექნოლოგიური მიზეზი.

ტექნოლოგიური მიზეზი მდგომარეობს IT-ს ევოლუციური განვითარების პროცესში :

1. გამოთვლები; 2. კომუნიკაცია; 3. აქტიური აზროვნების მხარდაჭერა.

ორგანიზაციები თანდათან უფრო აცნობიერებენ, რომ ინტელექტუალური კაპიტალი და კორპორაციული ცოდნა ღირებული აქტივია, რომელიც შეიძლება მართო ისევე ეფექტურად, როგორც ფიზიკური აქტივები, რათა გააუმჯობესო შედეგი. ცოდნის მენეჯმენტი ფოკუსირებას ახდენს ადამიანთა კავშირებზე, პროცესებზე და ტექნოლოგიებზე, რათა მიღწეულ იქნას კორპორაციული ცოდნის მიზანი. დღევანდელი მონაცემთა ბაზის პროფესიონალები არიან მომავლის ცოდნის მენეჯერები, და ისინი შეასრულებენ გამაერთიანებლის როლს, რათა გახადონ ეს კავშირები შესაძლებელი.

21—ე საუკუნე გლობალური მასშტაბის ცვლილებათა საუკუნეა და ამ ცვლილებების ტემპი სულ უფრო მატულობს. გამუდმებით

იქმნება ახალი ცოდნა, ინფორმაცია. მათი მოდინების სისწრაფე და მოცულობა იმდენად დიდია, რომ ძალიან სწრაფად ძველდება კიდევ. ამიტომ ადამიანისათვის აღარაა საკმარისი პროფესიისა და სპეციალობის ერთხელ შესწავლა. წარმატებისათვის აუცილებელი ხდება მუდმივად, მთელი სიცოცხლის მანძილზე ცოდნის ოპერატიული ძიება, მოპოვება, ათვისება და რეალიზაცია.

ამრიგად, ქვეყნის კეთილდღეობისათვის, წარმატებული განვითარებისათვის, ეკონომიკური სიძლიერისა და მდგრადობისათვის უპირატესი მნიშვნელობა ენიჭება მისი მოქალაქეების ცოდნის, განათლების პოტენციალს. მაგრამ უფრო მეტი მნიშვნელობა აქვს ამ პოტენციალის გამოყენების, მოხმარების უნარს, ანუ იმას, თუ რა პროდუქტს ვაწარმოებთ ისეთი რესურსით, ისეთი კაპიტალით, როგორიცაა ცოდნა, განათლება და როგორი წარმატებით მოვახერხებთ ამ პროდუქტის რეალიზაციას მსოფლიო ბაზარზე.

### **გამოყენებული ლიტერატურა**

1. Н. В. Моргунова, М. А. Шумилина Менеджмент знаний, 2012, стр. 5-24
2. В. В. Глухов, С. Б. Коробко, Т. В. Маринина ЭКОНОМИКА ЗНАНИЙ, 2003, стр. 84-120
3. <http://www.management.com.ua/>